

SPIS TREŚCI

Przedmowa (Krystyna Skarżyńska) 7

WSTĘP

Psychologia polityczna: główne tematy, ważniejsze dokonania i fazy rozwoju (Krystyna Skarżyńska) 11

Bibliografia 21

Część pierwsza

AKTORZY POLITYCZNI: CZYM JEST POLITYKA DLA JEDNOSTKI

Aktywność i bierność polityczna (Krystyna Skarżyńska) 26

Formy aktywności politycznej 27 • Związki między różnymi typami aktywności politycznej 31 • Psychologiczne uwarunkowania aktywności i bierności politycznej 33 • Sytuacyjne uwarunkowania partycypacji politycznej: rola interesów 41 • Aktywność i bierność wyborcza 42 • Bibliografia 50

Autorytaryzm i jego psychopolityczne konsekwencje (Krzysztof Korzeniowski) 59

Wprowadzenie 59 • Autorytaryzm – wprowadzenie pojęciowe 60 • Podstawowe metody pomiaru autorytaryzmu 63 • Autorytaryzm w Polsce czasów transformacji 65 • Źródła autorytaryzmu 67 • Poglądy społeczno-polityczne osób autorytarnych 70 • Preferencje polityczne osób autorytarnych 71 • Autorytaryzm a zachowania wyborcze 72 • Komentarze i kontrowersje 75 Bibliografia 79

Przywództwo polityczne (Urszula Jakubowska) 82

Przywództwo polityczne – cechy charakterystyczne 84 • Style politycznego przewodzenia 86 • Teorie wyłaniania się politycznego przywódcy 90 • Osobowość przywódców politycznych 97 • Cechy relacji między potencjalnym przywódcą a jego zwolennikami 100 • Podsumowanie i komentarz 105 • Bibliografia 106

Część druga

MECHANIZMY POLITYCZNEGO FUNKCJONOWANIA

Myślenie polityczne (Janusz Reykowski) 110

Co to jest myślenie polityczne 110 • Przebieg procesów myślenia politycznego 114 • Podstawy myślenia politycznego 118 • Poziom myślenia politycznego 122 • Systematyczne źródła błędów 126 • Bibliografia 138

Władza: wymiary, funkcje oraz społeczne przekonania na jej temat (Marek Ziółkowski) 140

Wstęp – różne sposoby ujmowania władzy 140 • Władza jako „moc sprawcza”, jako zdolność uzyskiwania efektów. Aktywne podmiotowe sprawstwo czy bezosobowe medium? 142 • Władza w sytuacji konfliktu 145 • Władza do czegoś i władza nad kimś jako dwa nieodłączne elementy stosunku panowania–podległości 157 • Obiektywne uwarunkowania i subiektywne aspekty podporządkowania się władzy państwowej. Problem władzy prawomocnej 158 • Bibliografia 162

Czynniki ograniczające racjonalność poglądów i zachowań politycznych

(Joanna Mandrosz) 164

Jak dalece racjonalny jest proces dokonywania wyborów politycznych 165 • Jak schematy i stereotypy ograniczają racjonalność poglądów politycznych 170 • Afekt jako przyczyna

nieracjonalności poglądów politycznych 175 • Nieracjonalność symbolicznych ideologii 179 • Racjonalni czy nieracjonalni 182 • Bibliografia 184

Ekstremizm polityczny (Urszula Jakubowska) 187

Pojęcie ekstremizmu politycznego 187 • Ekstremizm polityczny w badaniach psychologów 189 • Charakterystyki osobowościowe 189 • Właściwości intelektualne i rozwój moralny 197 • Czynniki psychopatologiczne 198 • Czynniki społeczne 200 • Podsumowanie i komentarz 204 • Bibliografia 206

Konflikty polityczne (Janusz Reykowski) 208

Pojęcie konfliktu 208 • Geneza sytuacji konfliktowych 211 • Dynamika konfliktu 219 • Czy konflikty są nieuchronne 223 • Czynniki wpływające na przebieg konfliktów 230 • Sposoby rozwiązywania konfliktów 233 • Bibliografia 235

Psychospołeczne uwarunkowania zachowań wyborczych

(Krzysztof Korzeniowski) 237

O specyfice zachowań wyborczych 237 • Zachowania wyborcze – czym są 239 • Klasyczne próby wyjaśnienia zachowań wyborczych 240 • Wyborca racjonalny 241 • Identyfikacja z partią 243 • Głosowanie tematyczne (*issue voting*) 247 • Ocena kandydata a preferencje wyborcze 250 • Absencja wyborcza a preferencje wyborcze 253 • Zakończenie 255 • Literatura polska proponowana zainteresowanym 257 • Bibliografia 257

Część trzecia

PSYCHOLOGICZNE PROCESY TOWARZYSZĄCE ZMIANIE SYSTEMOWEJ

Okrągły Stół jako mechanizm rozwiązywania makrospołecznych konfliktów i zmiany systemu (Janusz Reykowski) 262

Ujęcie narracyjne 262 • Społeczny i polityczny kontekst porozumień przy Okrągłym Stole 263 • Czy rozmowy musiały się udać? 267 • Zasady prowadzenia negocjacji 269 • Czy Okrągły Stół był potrzebny? 271 • Uwaga końcowa 273 • Bibliografia 273

Nacjonalizm i patriotyzm: orientacje ideologiczne i postawy jednostek

(Krystyna Skarżyńska) 275

Nacjonalizm jako ideologia 276 • Nacjonalizm jako ruch polityczny 277 • Nacjonalizm jako proces budowania państwowości 278 • Orientacje narodowe jednostek: nacjonalizm i patriotyzm 280 • Upředzenia i stereotypy narodowe (etniczne) jako zjawisko społecznie podzielane 288 • Bibliografia 290

Utrata i poszukiwanie społeczno-politycznego sensu. Anomia i paranoja polityczna

(Krzysztof Korzeniowski) 293

Wprowadzenie 293 • Anomia: co to takiego? 293 • Źródła anomii 297 • Konsekwencje anomii 304 • Spiskowa teoria dziejów 305 • Zakonspirowane, głęboko uknute spiski. Kategoria paranoi politycznej 311 • Podsumowanie 320 • Bibliografia 321

Dlaczego reformatorzy tracą poparcie społeczne (Janusz Czapiński) 324

Teoria społecznej niewdzięczności 325 • Dowody empiryczne 327 • Podsumowanie 342 • Bibliografia 342

Część czwarta

PODEJŚCIA, PROCEDURY, METODY I TECHNIKI BADAWCZE

Podejścia, procedury, metody i techniki badawcze (Urszula Jakubowska) 346

Podejście idiograficzne i nomotetyczne. Badania poprzeczne oraz podłużne 346 • Procedury badawcze 347 • Studium przypadku (psychobiografie) 349 • Procedura lustracji 354 • Procedura korelacyjna 356 • Procedury eksperymentalne 357 • Quasi-eksperyment 359 • Eksperyment naturalny 360 • Eksperyment laboratoryjny 361 • Symulacja eksperymentalna 363 • Podsumowanie i komentarz 365 • Bibliografia 366